

TÜRK YE'N N OF YOL TLER VE OF YOL T K KARI IKLARI: GENEL BAKI

Ali Yılmaz*, Hüseyin Yılmaz**

* Cumhuriyet Üniversitesi, Müh. Fak., Çevre Müh. Böl., 58140, Sivas, Türkiye)

** Cumhuriyet Üniversitesi, Müh. Fak., Jeof. Müh., 58140, Sivas, Türkiye)

(e-mail: ayilmaz@cumhuriyet.edu.tr)

ÖZ

Sunulan çalışmanın amacı Türkiye ofiyolitleri ve ofiyolitik karı ıkları ile bu birimlerin bölgenin evrimine yönelik sınırlamalara ili kin önemini gözden geçirmektir. Var olan verilere göre Türkiye'deki ofiyolitik topluluklar üç ana grup halinde sınıflandırılabilir.

Birinci grup İstanbul Zonunun güney kenarında yer alan pre-Alpin ofiyolitleri ve ofiyolitik karı ıkları kapsar. Paleotetisin bu kalıntıları Pontit Kenedini temsil eder. Ofiyolitler en azından Jura öncesi (kimileri olasılıkla Proterozoyik) ya ta olan ofiyolitik dizilerden oluşmaktadır. Karakaya kompleksi pre-Alpin ofiyolitik karı ıkları temsil eder ve bu birimler pre-Alpin ofiyolitlerin yerle imi sırasında oluşmu tur. Paleotetisin açılma ve kapanma ya ı ile polaritesi esas olarak hala tartışma konusudur.

İkinci grup, iki alt ku a a ayrılabilir ve bunlar Kuzey ve Kuzeydo u Anadolu Ofiyolit Ku a ı (KAOK) ile temsil edilir. Kuzey alt ku a ı zmirden doğuya doğru sıra ile Ankara-Erzincan zonu ve Küçük Kafkas Ofiyolit Ku a ı'nın Sevan-Akera alt ku a ı olarak devam etmekte olup, Neotetisin kuzey kolunu doğudan temsil eder. Bu altku a ın ofiyolitleri parçalanmış ofiyolitik dizileri temsil eder ve Üst Kretase ya ta ofiyolitik karı ıklarla birlikte yer alır. Güney alt ku a ı ise Marmaris yöresinde bulunur ve doğuya doğru sıra ile Hadım, Alada lar, Tecer-Divri i, Erzurum, Ka ızman yörelerinde devam ederek Küçük Kafkas Ofiyolit Ku a ının Vadi alt ku a ına bağlanır. Hınıs yöresi ve Van Gölünün kuzeydo usundaki yüzeylemeler, KAOK topluluğunun güney alt ku a ının en güneyindeki parçaları olabilirler. Güney alt ku a ının ofiyolit ve karı ıkları ya , bile im ve tektonik konum açısından kuzey alt ku a ının ofiyolitik birimlerine benzer özellikler sunarlar. Bu nedenle güneydeki birimler kuzeydeki birimlerin tektonik olarak ta ınmış ürünleri olabilirler. Neotetisin kuzey kolunun açılması batıda Triyas'ta, doğuda Jurasik'te başladı. Ancak Neotetisin kuzey kolunun kapanması Geç Kretase'de başladı ve Orta Eosen öncesinde sona erdi.

Üçüncü grup düzenli Jura-Erken Kretase ve Geç Kretase ofiyolitik dizileri ve Geç Kretase ya ta ofiyolitik karı ıklarını kapsayan Güney ve Güneydo u Anadolu Ofiyolit Ku a ı (GAOK) ile temsil edilir. Güneydo u Anadolu'da Neotetisin güney kolunun açılması Permian-Triyas döneminde, kapanma ise Geç Kretasede başladı ve Geç Miyosen öncesi dönemde sona erdi.

2. ve 3. grup ofiyolitler ve karı ıklar birbirlerinden Anadolu-Toros blokunun metamorfik olmayan eksenine göre ayrılırlar. Bunlar birlikte MORB ve SSZ türde ofiyolitler içermekte olup kuzeye dalımlı çift yitim zonu boyunca Geç Kretase'de yerleşmiştir. Ofiyolitik birimlerin yerleşme biçimi, KAOK ve GAOK boyunca kuzeye ve güneye bakan bindirmelerin varlığı gözlemlenmiş ve bir çipek yapısını gösterir.

Anahtar kelimeler: pre-Alpin, Alpin, ofiyolitler, karı ıklar, kenedler.